

**UCHWAŁA NR/...../2021
RADY POWIATU W LEGIONOWIE**

z dnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie w Powiecie Legionowskim na lata 2021-2025**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z późn. zm.¹⁾) w związku z art. 6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249) Rada Powiatu w Legionowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Leszek Smuniewski

„Uzgodniono pod względem prawnym”

RADCA PRAWNY

Jarosław Górski

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2021 r. poz. 1038

UZASADNIENIE

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, a jednocześnie szczególnie ważnym problemem społecznym. Wymaga podjęcia szerokich dobrze zorganizowanych i zaplanowanych na wiele lat działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zapis art. 6 ust. 1 i 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. 2020 poz. 218) stanowi, że do zadań powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Wypełniając powyższe zadania dla Powiatu Legionowskiego został przygotowany „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Legionowskim na lata 2021-2025”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

**Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony
Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Powiecie Legionowskim
na lata 2021-2025**

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Regulacje prawne	4
2. Zadania powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	6
3. Charakterystyka przemocy w rodzinie	7
3.1. Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska	7
3.2. Wsparcie instytucjonalne w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	11
3.3. Procedura Niebieskiej Karty	13
4. Skala problemu przemocy domowej na terenie Powiatu Legionowskiego	16
4.1 Dane z Policji z terenu powiatu.....	17
4.2 Dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu.....	18
4.3 Zakres działań Domu Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie	21
5. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021-2025.....	23
5.1. Cele programu	24
5.2. Obszary działań	24
5.3. Odbiorcy działań	25
6. Działania i terminy realizacji programu	26
7. Prognozowane efekty realizowanych działań	31
8. Realizatorzy programu	31
9. Monitoring i sprawozdawczość	32
10. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	32
11. Ochrona Ofiar Przemocy w Rodzinie – Powiat Legionowski 2021-2025.....	34

Wstęp

Kwestia przemocy w rodzinie od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, czy też osoby starsze lub niepełnosprawne. Niestety bardzo dużym problemem jest to, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy, która jest wewnątrz ich rodziny, czy to ze względu na poczucie wstydu, czy też strach przed sprawcą. Zmiany prawne przyczyniły się do coraz częstszego ujawniania występowania tego zjawiska oraz umożliwiły szybsze reagowanie na nie.

Wbrew powszechnym przekonaniom i stereotypom zjawisko przemocy występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej. Nie dotyczy tylko i wyłącznie rodzin z problemami czy nieumiejętnościami radzenia sobie w społeczeństwie.

Sama przemoc jest niczym innym jak demonstracją siły i chęci przejęcia kontroli nad drugą osobą. Powoduje ona u ofiar niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Doznawanie lub bycie świadkiem przemocy przez dzieci prowadzi do nieodwracalnych skutków, które mogą objawić się dopiero w życiu dorosłym. Praca z ofiarami przemocy jest bardzo trudna oraz czasochłonna, wymagająca zaangażowania wielu instytucji i specjalistów.

Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Bardzo ważne są prawidłowe relacje wewnątrz rodziny, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i odpowiednie warunki do rozwoju i życia. Aby rodzina funkcjonowała prawidłowo państwo ma za zadanie dbać o swoich obywateli, stwarzając im dogodne warunki życia. W sytuacji kryzysowej niezbędne jest objęcie pomocą i wsparciem ofiar przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec sprawców, by przemoc nie powtarzała się. Jest bardzo widoczna potrzeba edukacji nie tylko ofiar ale i sprawców przemocy. Dlatego do zjawiska trzeba podejść kompleksowo i interweniować z każdej strony. Ku temu służy poniższy program.

1. Regulacje prawne

Przemoc w rodzinie może zostać ujęta w kontekście łamania praw człowieka. Kontekst ten znalazł odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, które zalecają podejmowanie wszelkich niezbędnych działań, aby zarówno wyeliminować przemoc jak i ochronić ofiary doznawanej przemocy. Należą do nich:

1. Dokumenty międzynarodowe ONZ

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945r.,
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948r. – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966r. – Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966r.,
- Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979r.,
- Konwencja o Prawach Dziecka 1989r.- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań 1993r.
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993r.
- Deklaracja Pekńska i Platforma Działania z 1995r.
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 2011 r

2. Dokumenty Unii Europejskiej

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993r.,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000r.,
- Program Daphne z 1997r.,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet 2004/2220(INI)

3. Dokumenty krajowe

Najważniejszym aktem prawnym obowiązującym w naszym kraju jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, gwarantująca każdemu obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy. W rozdziale drugim „Wolności, Prawa

i Obowiązki Człowieka i obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Przyznając każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Głównym aktem prawnym, który precyzuje i określa rodzaje działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce jest, powstała w 2005 roku i znowelizowana w 2021 roku, ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 1249) zwana dalej „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”.

4. Inne akty prawne odnoszące się do zjawiska przemocy to:

- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 1119);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 1876 ze zm.);
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020, poz. 1359);

Inne dokumenty odzwierciedlające i wpływające na założenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025;
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 534);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 1444);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011, nr 209, poz. 1245 ze zm.);
- Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 22 lutego 2016 roku dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Zadania powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła na powiaty poniższe obowiązki:

Zadania własne	Zadania zlecone
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja programów oddziaływania korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia; 	
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej; 	

3. Charakterystyka przemocy w rodzinie

3.1 Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska

Przemoc określona jest w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. z 2021 roku, poz. 1249) w art. 2 pkt 2: *ilekroć w ustawie jest mowa o „przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*. Ustawa ta, jako członka rodziny rozumie „osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą”.

W świetle art. 207 § 1 Kodeksu karnego, *„kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”*.

Definicja przemocy w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zawiera wszystkie elementy charakterystyczne dla zjawiska przemocy:

1. intencjonalność sprawcy, zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. dysproporcję sił między sprawcą a osobą doznającą przemocy, występuje nierównowaga sił. Ofiara przemocy jest słabsza od sprawcy,
3. naruszenie dóbr osoby doznającej przemocy ze strony sprawcy. Sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary,
4. powstanie szkód u osoby doznającej przemocy w wyniku działania/zaniechania sprawcy. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody¹.

¹ Alicja Prusinowska – Marek „Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętą przemocą. Poradnik dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną”, MCPS Warszawa 2013 r., str. 11.

Rada Europy w rekomendacji wydanej w 1986r. zdefiniowała przemoc w rodzinie jako „*jakikolwiek czyn lub zaniechanie ze strony jednego członka (rodziny) wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości*”².

Powyższa definicja oprócz działania skierowanego wobec drugiej osoby, za przemoc uznaje również zaniechanie.

Przemoc w rodzinie może dotyczyć następujących relacji:

- rodziców/opiekunów wobec dzieci,
- małżonków/partnerów w związku,
- osób starszych w rodzinie,
- przemoc między rodzeństwem.

Rozróżniamy następujące formy przemocy wobec dziecka³:

- przemoc fizyczna – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej są m.in.: stłuczenia, złamania, zasinienia, oparzenia, urazy narządów wewnętrznych,
- przemoc emocjonalna – celowe zachowania, które powodują znaczne obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka: obelgi, groźby, szantaż, zastraszenie odrzucenie emocjonalne, wymagania nieadekwatne do możliwości dziecka. Skutkiem przemocy emocjonalnej są: zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe,
- przemoc seksualna – każde zachowanie, które prowadzi do kontaktów z dzieckiem o charakterze seksualnym. Wykorzystywanie seksualne dziecka może przybierać następujące formy zachowań: obnażanie się w obecności dziecka, czynienie z dziecka świadka aktów płciowych, zachęcanie do obnażania się, oglądanie pornografii, wzajemne dotykanie miejsc intymnych, gwałt,
- zaniebdywanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb psychicznych i fizycznych dziecka: niewłaściwe odżywianie i ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niezaspokojenie potrzeby miłości, przynależności i szacunku.

Formy przemocy wobec osoby dorosłej:

² Rada Europy, Rekomendacja Nr R(85)4: „Przemoc w rodzinie”, przyjęta na posiedzeniu Komitetu Ministrów w dniu 26 marca 1986r.; za Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005r. str. 9.

³ Ibidem str. 31-32

- przemoc fizyczna – działanie zwrócone przeciwko fizyczności drugiej osoby o różnym stopniu nasilenia jak: bicie, torturowanie, kopanie, drapanie, plucie, szarpanie, duszenie, przypalanie papierosem, wyrywanie paznokci, rzucanie przedmiotami, więzienie⁴,
- przemoc psychiczna – działania mające na celu uzależnienie ofiary od agresora poprzez: przymus, groźby, szantaż, poniżanie, wyzywanie, wyśmiewanie się, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, krytykowanie, narzucanie własnych poglądów⁵,
- przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego lub czynności seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itp.⁶,
- przemoc ekonomiczna – niezaspokajanie potrzeb materialnych, nadmierna kontrola wydawania pieniędzy, odmawianie możliwości pracy, zabieranie zarobionych pieniędzy⁷.

Przemoc nie jest jednorazowym zjawiskiem. Występuje jako zdarzenie o kilku lub kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości, tak zwanym „kole przemocy”, na które składa się⁸:

Faza narastającego napięcia:

- agresor jest podirytowany i prowokujący, wszczyna awantury, sprawia wrażenie niebezpiecznego i nieprzewidywalnego;
- ofiara uspokaja go, spełnia jego zachcianki, stara się poprawić humor, unika go, odczuwa napięcie i lęk, dolegliwości psychosomatyczne;

Faza gwałtownej przemocy:

- agresor wpada w szal, nie kontroluje się, eksploduje, stosuje różnego rodzaju przemoc;
- ofiara jest bezradna, przerażona, czuje nienawiść i złość;

Faza „miodowego miesiąca”:

- agresor przeprosza, okazuje skruchę, obiecuje poprawę, wzbudza litość, jest czuły i kochający;

4 red. Ewa Kowalewska-Borys, Problematyka przemocy w rodzinie. Podstawowe środki prawne ochrony osób pokrzywdzonych, Difin Warszawa 2012r., str. 28.

5 Ibidem

6 red. Ewa Jaworska-Solich, Niezbędny sędziog. Przemoc wobec kobiet w rodzinie, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2013r.

7 red. Ewa Kowalewska-Borys, op. cit., str. 28.

8 Dwumiesięcznik poświęcony problematyce przemocy „Niebieska Linia” nr 2/103/2016.

- ofiara czuje się kochana, wierzy w zapewnienia partnera o jego przemianie, zaczyna mu ufać.

Faza miodowego miesiąca mija. Po jakimś czasie napięcie znowu powraca i cały cykl przemocy powtarza się. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie za sobą faza miodowego miesiąca jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj gwałtowniejsza. Cykliczność przemocy sprawia, że ofiarom trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Oprócz bezpośrednich konsekwencji zdrowotnych, przemoc może wywoływać również skutki w postaci problemów psychicznych i ponosić za sobą ekonomiczne i społeczne. Osoby, które przez dłuższy czas doświadczają przemocy fizycznej lub psychicznej charakteryzują się:

- niską samooceną,
- wykształceniem biernych mechanizmów radzenia sobie z przemocą,
- wysoką zależnością emocjonalną od swoich partnerów,
- podwyższonym niepokojem i depresją,
- izolacją społeczną,
- mają poczucie winy za to, co dzieje się w ich związku,
- są podporządkowane sprawcy,
- odczuwają w stosunku do niego ambiwalentne poczucie lojalności,
- często nadużywają alkoholu, środków przeciwbólowych, leków, a nawet narkotyków,
- zapadają na choroby związane z przebywaniem w długotrwałym stresie.

Kobiety żyjące w związku przemocowym mają obniżone poczucie własnej wartości, a ich zdolność do uczestniczenia w życiu społecznym jest znacząco obniżona. Negatywnych skutków przemocy w rodzinie doświadczają także dzieci, które niejednokrotnie są świadkami przemocy. Istnieje ryzyko wystąpienia u nich problemów emocjonalnych i związanych z zachowaniem, takich jak:

- odczuwanie niepokoju,
- depresja,
- samouszkodzenia,
- osłabienie koncentracji objawiające się np. osiąganiem niskich wyników w nauce,
- pogorszenie samopoczucia,
- nieposłuszeństwo,
- agresja wobec otoczenia,
- występowanie koszmarów sennych,

- moczenie nocne,
- pojawianie się dolegliwości fizycznych, będących skutkiem stresu
- PTSD zespół stresu pourazowego, zaburzenia osobowości.

3.2 Wsparcie instytucjonalne w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Wsparciem osób dotkniętych przemocą w rodzinie zajmuje się szereg instytucji, a każda z nich ma w swych kompetencjach inne zadania. Osoby poszkodowane mogą zgłosić się po pomoc doraźną, psychologiczną i terapeutyczną czy udzielenie schronienia.

Policja i prokuratura

Funkcjonariusze policji udzielają przede wszystkim pomocy doraźnej, np. w formie interwencji po zgłoszeniu aktu przemocy domowej. Patrol przyjmujący zgłoszenie jest zobowiązany do wypełnienia stosownego formularza, który potwierdzi wystąpienie przemocy. Policjanci informują osoby doznające przemoc, gdzie mogą udać się celem uzyskania dalszego wsparcia. Policja może zastosować także działania prewencyjne np. regularne wizyty dzielnicowe.

Pomoc społeczna

W ramach pomocy społecznej osoba doświadczająca przemocy w rodzinie może zwrócić się o pomoc do Ośrodków Pomocy Społecznej. Placówki takie mogą przeprowadzić wywiad środowiskowy, ustalić potrzeby rodziny/osoby oraz zaproponować odpowiednie udzielenie pomocy.

Osoby dotknięte przemocą domową mogą także skorzystać ze Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz Ośrodków Interwencji Kryzysowej. Na terenie naszego powiatu osoby pokrzywdzone mogą znaleźć schronienie i niezbędną pomoc psychologiczną w Domu Samotnej Matki i Dziecka.

Ochrona zdrowia

Oprócz udzielenia pomocy medycznej, lekarz na prośbę pacjenta wydaje zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach i leczeniu. W sprawie obdukcji – w przypadku pobicia czy gwałtu – osoba poszkodowana winna zgłosić się do lekarza sądowego.

Oświata

Nauczyciele i pedagodzy w przypadku uzasadnionych podejrzeń o akty przemocy w rodzinie ucznia, są zobowiązani do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”. Pracownicy oświaty mogą udzielać też informacji dotyczących możliwości otrzymania pomocy w innych instytucjach.

Zespoły interdyscyplinarne

Zespół interdyscyplinarny, w którego skład wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, GKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych – ma za zadanie zapewnić bezpieczeństwo osobom dotkniętym przemocą. Organizuje pomoc medyczną, psychologiczną, socjalną czy prawną, a w razie potrzeby także schronienie. Informuje też o podmiotach mogących udzielić pomocy.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Problemowi przemocy w rodzinie bardzo często towarzyszy zjawisko nadużywania alkoholu. Wpisuje się to w kompetencje Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Podmiot działający przy każdej gminie ma za zadanie przedstawić osobie stosującej przemoc domową skutki prawne takich zachowań.

Zainteresowane organizacje pozarządowe

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmują się także organizacje pozarządowe, które w celach statutowych mają wskazaną tego rodzaju działalność. Podmioty takie prowadzą punkty informacyjne oraz konsultacyjne, telefony zaufania, tematyczne strony internetowe, a także schroniska czy świetlice dla dzieci. Służą też często pomocą w sprawach urzędowych.

3.3. Procedura „Niebieskiej Karty”

Głównym narzędziem w przypadku przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieska Karta”, która została uregulowana rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Procedura przewiduje ścisłą współpracę służb realizujących zadania doczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jej celem jest zapobieganie dalszemu stosowaniu przemocy w rodzinie oraz realizowanie indywidualnego planu pomocy.

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminny komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje przez wypełnienie odpowiedniego formularza, przez przedstawiciela właściwej służby, gdy w toku prowadzonych czynności służbowych powźmie podejrzenie o stosowaniu przemocy w rodzinie. Do wypełnienia formularza „Niebieskiej Karty – A” są zobowiązani: Policjant, przedstawiciel jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (pracownik socjalny), przedstawiciel ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny), przedstawiciel oświaty (nauczyciel), przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura przewiduje dwuetapowy udział osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, gdzie pierwszy etap, to zetknięcie z przedstawicielami w/w służ, którzy będą zobowiązani wypełnić odpowiedni formularz, a drugi etap to zaproszenie przez zespół interdyscyplinarny bądź grupę roboczą na spotkanie i wspólne omówienie dalszych, zintegrowanych działań pomocowych.

Każda z w/w służb ma kilka podstawowych obowiązków, w zależności od specyfiki jej zadań.

<p>Funkcjonariusz Policji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - udziela osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy, - organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby poszkodowanej, - podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do sprawcy przemocy, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania, - przeprowadza na miejscu zdarzenia czynności procesowe w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa, - podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie - składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.
<p>Pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - diagnozuje sytuację i potrzeby osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, - udziela wsparcia, - udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, Oraz o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, - organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, - zapewnia, w zależności od potrzeb, schronienie w placówce całodobowej świadczącej pomoc, w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, - może prowadzić rozmowy ze sprawcą przemocy w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
<p>Przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - w ramach procedury przedstawiciel GKRPA ma podobne obowiązki jak pracownik socjalny z wyjątkiem zapewnienia schronienia,

Przedstawiciel ochrony zdrowia	- udziela informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie,
Przedstawiciel oświaty	- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej a także o instytucjach i placówkach świadczących specjalistyczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, a także o możliwościach podjęcia działań mających na celu poprawę sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, - organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, - diagnozuje sytuację i potrzeby osoby doznającej przemocy w rodzinie, - udziela wsparcia,

Źródło: Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Warszawa 2015.

Przedstawiciele powyższych podmiotów realizują procedurę „Niebieskiej Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Praca zespołowa niesie wiele korzyści takich jak szybszy przepływ informacji, lepsza diagnoza, usprawniona koordynacja działań, zapobieganie powielaniu działań, zapobieganie podejmowania działań wykluczających się a także oszczędność czasu i energii. Dzięki współpracy kilku instytucji zwiększona zostaje skuteczność podejmowanych działań ale również zdobywanie wiedzy i doskonalenie umiejętności poprzez wymianę doświadczeń⁹. Procedura „Niebieskiej Karty” przeprowadzana jest niezależnie od innych rodzajów postępowań, w szczególności postępowania karnego, rodzinnego i cywilnego. W razie stwierdzenia popełnienia przestępstwa, przedstawiciele realizujący procedurę „Niebieskiej Karty” są zobowiązani do poinformowania o tym fakcie organy ścigania (Policję, prokuraturę).

⁹ Hanna Dorota Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Parpa, Warszawa 2005r.

4. Skala problemu przemocy domowej na terenie Powiatu Legionowskiego

Do potrzeb oszacowania skali tego zjawiska w powiecie legionowskim zostały wykorzystane dane otrzymane z:

- Komendy Powiatowej Policji w Legionowie,
- Komisariatu Policji w Serocku,
- Komisariatu Policji w Nieporęcie,
- Komisariatu Policji w Jabłonne,
- Komisariatu Policji w Wieliszewie,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Serocku,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nieporęcie,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonne,
- Gminnego Ośrodka Pomocy w Wieliszewie,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Legionowie.

Dane te obejmują informacje o podjętych przez Policję i Ośrodki działaniach wobec sprawców przemocy w rodzinie, w tym procedury „Niebieskiej Karty”. Zestawienie obejmuje lata 2017-2019 oraz zakres danych w postaci:

- liczba przeprowadzonych interwencji, w tym interwencji domowych i interwencji dot. przemocy w rodzinie.
- liczba ofiar przemocy w tym liczba kobiet, mężczyzn, małoletnich,
- liczba sprawców przemocy w tym kobiet i mężczyzn,
- liczba nietrzeźwych sprawców przemocy,
- liczba interwencji przeprowadzonych przy użyciu Niebieskiej Karty,
- liczba przeprowadzonych interwencji kryzysowych w tym interwencji dotyczących przemocy w rodzinie,
- liczba założonych „Niebieskich Kart” przez OPS,
- liczba spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych oraz grup roboczych.

4.1.Dane z Policji z terenu powiatu

Tabela nr 1. Dane dotyczące przeprowadzonych interwencji przez Policję z terenu powiatu legionowskiego.

	2017	2018	2019
Liczba przeprowadzonych interwencji	25353	21561	22311
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	854	402	430
Liczba interwencji dot. przemocy w rodzinie	104	122	121
Liczba interwencji przeprowadzonych przy użyciu „Niebieskiej Karty”	108	147	146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji oraz Komisariatów Policji z terenu powiatu legionowskiego

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno występować. Niestety ma ono miejsce i bardzo często jest ukrywana przez osoby je doznające. Ofiary z różnych powodów nie chcą się ujawniać i obciążać sprawców przemocy. Osoby z najbliższego otoczenia także nie decydują się na zgłoszenie podejrzenia występowania przemocy, mimo świadomości rozgrywającego się w pobliżu dramatu. Ofiary przemocy lub osoby im bliskie najczęściej szukają wsparcia w jednostkach pomocy społecznej usytuowanych najbliżej ich miejsca zamieszkania, tj. w gminnych lub miejskich ośrodkach pomocy społecznej na to wskazują powyższe dane. Eskalacja interwencji domowych przeprowadzonych przez policję miała miejsce w 2017 roku, przeprowadzono ich aż 854, jednak założonych „Niebieskich Kart” było 108. Najwięcej przeprowadzonych przez policję interwencji dotyczących przemocy w rodzinie miało miejsce w 2018 roku i wtedy też założono najwięcej „Niebieskich Kart”.

Tabela nr 2. Dane dotyczące ofiar przemocy w rodzinie przekazane przez Policję z terenu powiatu legionowskiego

	2017	2018	2019
Ofiary przemocy	108	147	151
Kobiety	88	131	131
Mężczyźni	14	10	12
Małoletni	6	6	7

Źródło: Zestawienie na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji oraz Komisariatów Policji z terenu powiatu legionowskiego

Bezsporny jest fakt, że to kobiety najczęściej doznają przemocy. Niestety z roku na rok liczba kobiet wśród wszystkich ofiar rośnie.

Tabela nr 3. Dane dotyczące sprawców przemocy przekazane przez Policję z terenu powiatu legionowskiego

	2017	2018	2019
Sprawcy przemocy	107	147	144
Kobiety	17	15	13
Mężczyźni	90	132	131
Liczba nietrzeźwych sprawców przemocy	63	89	98

Źródło: Zestawienie na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji oraz Komisariatów Policji z terenu powiatu legionowskiego

Jeśli chodzi o sprawców przemocy w rodzinie, jak wynika z powyższych danych, w zdecydowanej większości są to mężczyźni z czego znaczny odsetek stanowią nietrzeźwi sprawcy.

4.2. Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu

Zadaniem Ośrodków Pomocy Społecznej jest wspieranie i pomoc przezwyciężaniu trudności osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Ośrodki pomocy społecznej znajdują się na terenie każdej gminy. Odgrywają ważną rolę w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W sytuacji przemocy w rodzinie pracownicy pomocy społecznej mogą wszczynać procedurę "Niebieskiej Karty". Każdy przedstawiciel jednostki pomocy społecznej, dowiedziawszy się o występowaniu przemocy w rodzinie, powinien wszcząć procedurę poprzez wypełnienie formularza "Niebieska Karta – A".

Kolejne zadanie pracownika socjalnego to interweniowanie w środowisku w celu sprawdzenia i monitorowania sytuacji. W przypadku otrzymania informacji o podejrzeniu występowania przemocy w rodzinie, krzywdzeniu, zaniedbywaniu dzieci, pracownicy socjalni mają obowiązek i prawo sprawdzić sytuację bezpośrednio w miejscu pobytu rodziny. Ponadto pracownicy socjalni m.in. diagnozują sytuację rodziny, udzielają informacji o przysługujących prawach i formach pomocy, zapewniają bezpieczeństwo poprzez np. znalezienie schronienia, czy skierowania do ośrodka wparcia, udzielają wzmocnienia i wsparcia emocjonalnego, kierują do poradnictwa psychologicznego w sytuacji kryzysu jak i procesie wychodzenia z przemocy.

Jeśli pracownik socjalny podczas wykonywania swoich zadań służbowych napotka sytuację bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, w porozumieniu z organami policji i ochrony zdrowia może podjąć decyzję o zabranii go z rodziny.

Tabela nr 4. Dane dotyczące przemocy przekazane przez Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu legionowskiego.

	2017	2018	2019
Liczba przeprowadzonych interwencji kryzysowych	230	176	173
Liczba przeprowadzonych interwencji dot. przemocy w rodzinie	73	87	93
Liczba przeprowadzonych interwencji przy użyciu „Niebieskiej Karty”	147	176	194
Liczba „Niebieskich Kart” założonych przez OPS	23	19	17

Źródło: Zestawienie na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu legionowskiego.

Tabela nr 5. Dane dotyczące ofiar przemocy w rodzinie przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu legionowskiego

	2017	2018	2019
Ofiary przemocy	230	240	282
Kobiety	145	181	203
Mężczyźni	41	31	29
Małoletni	46	33	52

Źródło: Zestawienie na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu legionowskiego.

Tabela nr 6. Dane dotyczące sprawców przemocy w rodzinie przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu legionowskiego

	2017	2018	2019
Sprawcy przemocy	182	200	230
Kobiety	41	25	26
Mężczyźni	141	175	204
Nietrzeźwi sprawcy	73	95	104

Źródło: Zestawienie na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu legionowskiego.

Z przeprowadzonej analizy danych wynika, że w powiecie legionowskim w latach 2017-2019 występowała przemoc w rodzinie. Jej ofiarami głównie były kobiety. Problem przemocy nasila się, jej ofiary rzadko decydują się na podjęcie radykalnych kroków wobec swoich oprawców, niechętnie proszą o wsparcie przedstawicieli instytucji do tego powołanych. Pokrzywdzonymi są również dzieci.

Prezentowane dane wskazują na konieczność prowadzenia przede wszystkim działań edukacyjnych zmierzających do podnoszenia świadomości, społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie i ewentualnych możliwości wsparcia. Konieczne jest również zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenia dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, zapewnienie specjalistycznej pomocy ofiarom, a także wdrażanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

4.3. Zakres działań Domu Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie

W strukturach Domu Zakonnego Zgromadzenia Sióstr Urszulanek N.M.P z Gandino od 2013 roku funkcjonuje Dom Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie.

Dom Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie jest miejscem czasowego pobytu dla matek i ich dzieci, przejściowo pozbawionych wystarczających warunków i środków do życia oraz normalnego funkcjonowania z powodu doznanej przemocy i oddziaływań dysfunkcyjnych ze strony środowiska i najbliższej rodziny oraz kobiet oczekujących dziecka, które z tego powodu utraciły dotychczasowe miejsce zamieszkania. Dom funkcjonuje na zasadach określonych w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. z dnia 18 marca 2005 r., Nr 43, poz. 418).

Adresatami zadania są samotne matki z dziećmi z powiatu legionowskiego, które utraciły mieszkanie, doznały przemocy lub których sytuacja rodzinna albo materialna nie pozwala na godnie i bezpieczne wychowanie dzieci; a także kobiety oczekujące na urodzenie dziecka.

Celem Domu Samotnej Matki i Dziecka jest:

- zapewnienie schronienia, tymczasowego zamieszkania samotnym matkom z dziećmi i kobietom w ciąży doznającym przemocy, poprzez zapewnienie podstawowych warunków bytowych;
- izolowanie matek z dziećmi i kobiet w ciąży ubiegających się o pomoc przed sprawcami przemocy poprzez zapewnienie podstawowych warunków bytowych, pomoc prawną;
- ochrona dziecka poczętego poprzez udzielenie pomocy i opieki ich matkom;
- pomoc samotnym matkom w okresie przed porodem i po urodzeniu dziecka poprzez działania wychowawcze, profilaktyczno-edukacyjne, opiekę medyczną;
- udzielenie wsparcia matkom, które są ofiarami przemocy i otoczenie ich opieką bytową, socjalną, psychologiczną, prawną, itp. tak aby pobyt w tym Domu mógł zaowocować spokojnym macierzyństwem, znalezieniem perspektyw na przyszłość oraz przyspieszeniem procesu socjalizacji;
- wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej poprzez pomoc psychologiczno-terapeutyczną;
- przygotowanie matek i ich niepełnoletnich dzieci oraz kobiet w ciąży do godnego i samodzielnego życia w społeczeństwie i pomoc w odnalezieniu w nim swojego

miejsca oraz powrót do normalności poprzez aktywizację zawodową, poprzez działania wychowawcze, profilaktyczno-edukacyjne;

- zapobieganie sieroctwu społecznemu poprzez naukę odpowiedzialnego wypełniania roli rodzicielskiej;
- przeciwdziałanie w powielaniu niewłaściwych wzorców rodzinnych i środowiskowych poprzez działania wychowawcze, profilaktyczno-edukacyjne, odbudowanie kontaktów z rodziną;
- zapobieganie wyuczonej bezradności poprzez pomoc psychologiczno - terapeutyczną, poprzez aktywizację zawodową, poprzez działania wychowawcze, profilaktyczno-edukacyjne;
- pomoc w uregulowaniu sytuacji rodzinnej poprzez pomoc prawną, socjalną;
- pomoc w ukończeniu szkoły, znalezieniu pracy, a także w załagodzeniu nieporozumień w rodzinie i powrocie do rodziny poprzez mediacje rodzinne, poprzez aktywizację zawodową, poprzez działania wychowawcze, profilaktyczno-edukacyjne.
- zakres pomocy w Domu Samotnej Matki i Dziecka jest dostosowany do indywidualnych potrzeb matki i jej dzieci. Zakłada dążenie do usamodzielnienia się matki, bądź jej powrót do rodziny i odbudowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku.
- dom Samotnej Matki i Dziecka zapewni schronienie, poczucie bezpieczeństwa oraz izolację od sprawców przemocy, wsparcie socjalne, psychologiczne, medyczne i prawne oraz rodzinną atmosferę opartą na miłości.

Tabela nr 7. Struktura osób przyjmowanych do Domu Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie

Rok		2017	2018	2019
Liczba osób przyjętych na pobyt całoroczny		25	18	24
W tym:	Matki	7	8	10
	Dzieci	18	10	14

Źródło: Zestawienie na podstawie danych pozyskanych z Domu Samotnej Matki i Dziecka w Legionowie.

Z informacji Domu Samotnej Matki wynika, że większość mieszkanek placówki w Legionowie to osoby wywodzące się z rodzin, w których rodzice lub bliscy korzystali z pomocy społecznej, co pokazuje, że ich trudności życiowe są zjawiskiem

w pewnym zakresie „dziedzicznym”. Kobiety te mają przeważnie jedno lub dwójkę małoletnich dzieci, większość w wieku 3 lat lub mniej.

Podstawową przyczyną znalezienia się w placówce udzielającej schronienia jest przemoc, utrata miejsca zamieszkania, potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom oraz przemoc w rodzinie.

5. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021-2025

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza ilości i jakości dostępnych form pomocy oraz specjalistów.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych powołanych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy;
- zmiany pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
- promowania wartości rodzinnych, w tym poszanowaniu prawa dzieci i młodzieży do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy;
- szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich praw do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania;
- edukacji mieszkańców powiatu legionowskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- promowania alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

5.1 Cele programu

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie legionowskim. Program ma przyczynić się do ograniczenia skali problemu i skutków przemocy domowej, dlatego też istotne jest podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukację osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy mieszkańców powiatu legionowskiego.
2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy.
3. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy.
5. Podnoszenie kompetencji i doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i placówek zajmujących się przemocą.

5.2 Obszary działań

Cele działań i przewidywane efekty realizacji odnoszą się do obszarów:

Profilaktyka – zapobieganie przemocy poprzez promowanie wartości prorodzinnych, właściwych modeli wychowawczych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych, mediacje rodzinne.

Edukacja – przekazywanie wiedzy na temat przyczyn, mechanizmów i skutków przemocy oraz informowanie o możliwościach uzyskania pomocy.

Wspieranie – udzielanie szeroko rozumianego wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, w tym: udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej oraz zapewnienie schronienia.

Interwencja – działania polegające na przerwaniu kręgu przemocy, ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz świadków przemocy, izolacja i oddziaływania korekcyjno-edukacyjne na sprawców.

5.3.Odbiorcy działań

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest do:

- osób doznających przemocy w rodzinie tj. : dzieci, współmałżonków lub partnerów, osób starszych, osób niepełnosprawnych;
- sprawców przemocy domowej;
- świadków przemocy w rodzinie;
- instytucji zajmujących się pomocą rodzinie, pracujących na rzecz dziecka i rodziny;
- organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych;
- społeczności lokalnej.

6. Działania i terminy realizacji Programu

Cel szczegółowy nr 1

Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy mieszkańców powiatu legionowskiego.			
Działanie	Realizatorzy	Termin	Wskaźniki
1. Promowanie mediacji rodzinnych jako jednej z metod rozwiązywania konfliktów.	OPS, Policja,	2021-2025	- liczba kampanii; - liczba warsztatów;
2. Organizowanie kampanii informacyjnych promujących życie rodzinne bez przemocy, prawidłowe zachowania i postawy.	OPS, Policja, NGO		- liczba kampanii; - liczba uczestników;
3. Edukacja społeczności lokalnej na temat przemocy i jej skutków.	Policja, OPS		- liczba spotkań informacyjnych z przedstawicielami społeczności lokalnej;
4. Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą.	PCPR, OPS, Policja, NGO		- liczba spotkań edukacyjno-informacyjnych;
5. Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży w obszarze przemocy, organizacja spotkań informacyjnych oraz edukacyjnych	placówki oświatowe, NGO		- liczba spotkań edukacyjno-informacyjnych (pogadanki, warsztaty) z dziećmi i młodzieżą;

Cel szczegółowy nr 2

Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla osób doznających przemocy.				
Działania	Realizatorzy	Termin	Wskaźniki	
1. Zorganizowanie powiatowego ośrodka interwencji kryzysowej działającego na rzecz przemocy w rodzinie.	PCPR	2021-2025	- liczba miejsc w ośrodku; - liczba osób, które skorzystały ze wsparcia ośrodka;	
2. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla osób doznających przemocy.	OPS, PCPR, NGO		- liczba osób, które skorzystały z poradnictwa;	
3. Prowadzenie poradnictwa prawnego dla ofiar.	PCPR, OPS, NGO		- liczba osób, które skorzystały z poradnictwa;	
4. Zorganizowanie specjalistycznych terapii dla osób doznających przemocy.	PCPR, OPS, NGO		- liczba zorganizowanych terapii;	

Cel szczegółowy nr 3

Zwiększenie skuteczności działań w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.				
Działania	Realizatorzy	Termin	Wskaźniki	
1. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego.	PCPR, OPS, przychodnie podstawowej opieki medycznej	2021-2025	- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, zawodowego, socjalnego i rodzinnego w danej instytucji;	
2. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	PCPR, rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze		- liczba dzieci, które otrzymały wsparcie;	
3. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	PCPR, OPS		- liczba spotkań; - liczba wspólnie realizowanych projektów działań;	
4. Opracowanie procedur reagowania w sytuacji zdiagnozowania przez szkołę występowania zjawiska przemocy wobec dziecka	jednostki oświatowe,		- liczba opracowanych procedur;	

Cel szczegółowy nr 4

Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.			
Działania	Realizatorzy	Termin	Wskaźniki
<ol style="list-style-type: none">1. Realizowanie programu korekcyjno-educacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.2. Aktywność, współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	<p>PCPR, OPS, organizacje pozarządowe</p> <p>PCPR, OPS , Sądy</p>	<p>2021-2025</p>	<p>- liczba prowadzonych terapii, grup wsparcia, warsztatów, treningów i szkoleń;</p> <p>- liczba uczestników;</p> <p>- liczba spotkań;</p> <p>- liczba wspólnych działań;</p>

Cel szczegółowy nr 5

Podnoszenie kompetencji i doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i placówek zajmujących się przemocą			
Działania	Realizatorzy	Termin	Wskaźniki
1. Organizowanie szkoleń, konferencji, debat merytorycznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	PCPR, OPS, Policja,	2021-2025	- liczba szkoleń i warsztatów odbytych przez pracowników; - liczba zorganizowanych konferencji merytorycznych;

7. Prognozowane efekty realizowanych działań

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
 - udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie,
 - zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
 - podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami.

8. Realizatorzy programu

Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodzin i ich członków. Niezbędna jest chęć współpracy między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze.

W pracy należy stosować się do zasad:

- a) interdyscyplinarności, zgodnie z którą wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji; kluczowa jest praca zespołowa i współpraca;

b) kompleksowości, z uwagi na fakt, iż przemoc jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym.

Realizatorami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Legionowskim są:

1. Starostwo Powiatowe w Legionowie,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie,
3. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu legionowskiego,
4. Policja,
5. Sąd,
6. Prokuratura,
7. Placówki oświatowe,
8. Organizacje kościelne i pozarządowe działające na rzecz rodziny,
9. Zakłady Opieki Zdrowotnej,
10. Poradnie ds. Uzależnień.

9. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie, w celu oceny, czy osiąga on założone cele.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę zmieniającej się sytuacji w zakresie realizowanych celów.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie będzie przedkładał Radzie Powiatu Legionowskiego roczne sprawozdania z realizacji Programu, które będą stanowiły integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie.

10. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych to integralny element kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. Większość podmiotów, które zobowiązane są do pracy na rzecz osób uwikłanych w przemoc najczęściej ogranicza się do niesienia pomocy osobom jej doznającym lub też świadkom. Realizowane zgodnie z ustawą programy korekcyjno-edukacyjne są coraz mniej powszechną metodą pracy z osobą stosującą przemoc,

czego skutkiem jest mała liczba osób kierowanych i motywowanych do udziału w tych programach. Niezbędna jest zatem ewaluacja tych programów oraz stałe ich dostosowywanie do potrzeb osób, które dopuszczają się czynów prawnie uznawanych za przemoc.

Charakter tych oddziaływań winien mieć postać edukacyjno-korekcyjną korzystając z dorobku interdyscyplinarnych nauk psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych. Edukacja sprawców polega na przekazaniu wszechstronnej wiedzy obejmującej zjawisko przemocy, zachowań agresywnych, uzależnień od środków psychoaktywnych, prawidłowych relacji w rodzinie, postaw rodzicielskich, komunikacji interpersonalnej. Działania korekcyjne natomiast ukierunkowane są na kształtowanie świadomości o postawach powstrzymywania się od stosowania przemocy w ramach, których uczestnicy nabywają kompetencje prospołecznych i asertywności, radzenia sobie ze stresem, zastępowania zachowań agresywnych zachowaniami akceptowanymi społecznie, umiejętności rozpoznawania u siebie impulsów agresji.

W konspekcie tych działań przewidziana jest możliwość wsparcia psychologicznego/terapii dla sprawców przemocy z naciskiem na rozpoznawanie stanów napięcia, regulację afektów i frustracji oraz automatycznych myśli wpływających na własne sądy i oceny nierzadko prowadzące do zachowań agresywnych.

Podsumowując można stwierdzić, by skutecznie zapobiegać oraz zwalczać przemoc domową wraz z jej skutkami należy osoby, które tę przemoc stosują edukować, a przemocowe zachowania poddawać korekcie mającej na celu zdobycie takich umiejętności by tej przemocy nie stosowały.

Ogólnym założeniem programu jest eliminacja zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc, poznanie alternatywnych dla przemocy zachowań, a także zatrzymanie przemocy.

Założenia programu przewidują modelowanie własnych postaw i przekonań z uwzględnieniem:

- Zmiany funkcjonowania po przez rezygnację ze stosowania przemocy (zweryfikują przekonania na temat przemocy, nauczą się rozpoznawać sygnały ostrzegawcze prowadzące do stosowania przemocy, a przede wszystkim nauczą się nowych umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów),
- Zmiana oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci,
- Przyjęcie odpowiedzialności za własne zachowania,
- Uznania konsekwencji swojego zachowania na okoliczność powrotu do przestępstwa,

- Włączenie strategii radzenia sobie z afektami i kontrolą własnych nawykowych zachowań,
- Świadomego korzystania z różnych obszarów pomocowych,
- Uznania przedmiotowości osób z własnego otoczenia i poszanowania i praw,
- Umiejętność empatycznego wzbudzenia refleksji nad własnym postępowaniem,
- Odzyskanie poczucia własnej wartości i skuteczności po przez zachowania prospołeczne.

W realizacji założeń programowych w ramach przewidzianych celów i pozytywnych rezultatów, przewiduje się kooperację z instytucjami i organizacjami w obszarze zagadnień przemocy w rodzinie.

Elementem realizacji programu jest zastosowanie monitoringu i ewaluacji podejmowanych działań. Monitoring modyfikacji postaw przemocowych należy będzie do zadań osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne w ramach spotkań przez okres trwania programu. W realizacji tych zagadnień niezbędna będzie komunikacja nie tylko z samymi uczestnikami programu ale z osobami i instytucjami, sprawującymi opiekę nad w/w np. kuratorzy, pracownicy socjalni itp..

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego, powinna stanowić elementarną część systemu na rzecz przeciwdziałania przemocy a istotą jest stworzenie na danym terenie prężnej współpracy zarówno ludzi, jak i środowisk zawodowych zajmujących się problemem przemocy w rodzinie. Będą to w szczególności członkowie stanowiący zespół interdyscyplinarny czy też członkowie grup roboczych, jak i osoby aktywnie działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w innych strukturach.

11. Ochrona Ofiar Przemocy w Rodzinie – Powiat Legionowski 2021-2025

Program ochrony osób doznających przemocy w rodzinie stanowi integralną część powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wieloaspektowość i złożoność zjawiska przemocy w rodzinie oraz jego skutków dla osoby, rodziny jak i społeczności lokalnej wymaga szerokiego i komplementarnego podejścia do zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Wszelkie działania podejmowane na rzecz ofiar przemocy w rodzinie, w celu maksymalizacji ich skuteczności winny opierać się na zasadzie interdyscyplinarności.

Naczelną zasadą działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie jest zapewnienie im bezpieczeństwa i ochrona przed dalszym krzywdzeniem. W żadnym przypadku nie powinno się akceptować sytuacji i zachowań, które mogłyby akcentować współodpowiedzialności osoby krzywdzonej za przemoc wobec niej stosowanej.

Za cele programu przyjmuje się :

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie systemowego wsparcia,
- rozszerzenie form i zwiększenie skuteczności pomocy świadczonej osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności oraz zapobieganie wypaleniu zawodowemu pracowników służb, instytucji i organizacji pracujących z osobami doznającymi przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie współpracy z instytucjami i organizacjami, działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy,
- podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Zasady, którymi należy kierować się przy podejmowaniu działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie:

- dobro osób słabszych – ich ochrona i bezpieczeństwo,
- zagrożenie życia i zdrowia, jako bezwzględne wskazanie do podjęcia interwencji
- znajomość mechanizmów zjawiska przemocy w rodzinie,
- uwzględnienie wielopropblemowości i wieloaspektowości zjawiska przemocy w rodzinie,
- myślenie o rodzinie jako o „systemie”,
- interdyscyplinarność działań –systemowe łączenie kompetencji służb,
- łączenie perspektyw prawnych i psychologicznych.

Działania profilaktyczne, informacyjno-edukacyjne:

- zwiększenie świadomości społecznej – uwrażliwienie społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jej przyczyn i skutków, mechanizmów przemocy, upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków,

- obalanie funkcjonujących w społeczności lokalnej mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie,
- promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy,
- promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy i informowanie o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,
- opracowanie i realizacja kampanii społecznych i informacyjnych,
- upowszechnianie informacji na temat podmiotów działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie i rodzaju świadczonej pomocy,
- prowadzenie zajęć profilaktycznych w placówkach oświatowych,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą;
- promowanie działań służących ochronie i pomocy osobom doznającym przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.

Działania interwencyjne:

- prowadzenie poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego poprzez organizowanie dyżurów specjalistów, poradnictwa telefonicznego, punktów konsultacyjnych,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia, w tym zapewnienie całodobowych miejsc (ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej),
- zapewnić dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

Działania wspierające:

- prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia, grup socjoterapeutycznych,
- opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- podnoszenie kompetencji pracowników lokalnych instytucji i służb w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- wzmocnienie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.